

Київський університет імені Бориса Грінченка

Історико-філософський факультет

Кафедра філософії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та навчальної роботи

О.Б.Жильцов

2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософські студії: Логіка

для студентів

спеціальності	081 «Право»
освітнього рівня	першого (бакалаврського)
освітньої програми	081.00.01 «Право»
спеціалізації	-

Київ – 2020

Розробники: Бондар Тетяна Іванівна, кандидат філос.наук, доцент

Робочу навчальну програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії
Історико-філософського факультету

Протокол від 28.08.2020 № 1

Завідувач кафедри д.філос.н.проф. Додонов Р. О.

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 081.00.01 «Право»

28.08.2020 р.

Гарант освітньо-професійної програми

 Сергієнко Н. А.

Робочу програму перевірено

30.08.2020

Заступник декана Завадський В. М.

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____). «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____). «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____). «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____). «__» _____ 20__ р., протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Філософські студії		
Вид дисципліни	Обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	6/180	6/180
Курс	1, 3	1, 3
Семестр	1, 5	1, 5
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	
Обсяг кредитів	6	6
Обсяг годин, в тому числі:	180	180
Аудиторні	70	24
Модульний контроль	12	-
Семестровий контроль	30	-
Самостійна робота	68	156
Форма семестрового контролю	Залік, екзамен	Залік, екзамен
Філософські студії: Логіка		
Курс	1	1
Семестр	1	1
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	
Обсяг годин, в тому числі:	60	60
Аудиторні	28	8
Модульний контроль	4	-
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	28	52
Форма семестрового контролю	Залік	Залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні та вдосконаленні культури мислення студентів напряду підготовки «Правознавство» шляхом засвоєння ними основних знань з логіки та вироблення навичок доказового, несуперечливого мислення в процесі застосування набутих знань в практичних ситуаціях.

Завданнями навчальної дисципліни є оволодіння такими компетентностями:

ЗК1 – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4 – Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК7 – Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8 – Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК10 – Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК11 – Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12 – Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК14 – Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

3. Програмні результати навчання.

Студент має **знати та розуміти, вміти**:

ПРН1 – Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

ПРН3 – Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН4 – Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

ПРН6 – Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

ПРН12 – Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
	Аудиторна:					
	Усього Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	

Змістовий модуль 1. Форми та закони мислення							
Тема 1. Предмет, метод та значення форм. логіки	8	2	-	-	-	-	6
Тема 2. Понятійний апарат комунікації.	10	4	2	-	-	-	4
Тема 3. Судження	8	2	2	-	-	-	4
Модульний контроль	2						
Разом	28	8	4	-	-	-	14
Змістовий модуль 2. Логіка в практиці міркувань							
Тема 4. Логічний аналіз запитань і відповідей	6	2	2	-	-	-	2
Тема 5. Умовиводи.	12	2	4	-	-	-	4
Тема.6. Проблеми аргументації в галузі права	12	2	2	-	-	-	8
Модульний контроль	2						
Разом	32	8	8	-	-	-	14
Усього	60	16	12	-	-	-	28

Тематичний план для заочної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт						Самостійна
	Усього	Аудиторна:					
		Лекції	Семинари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Форми та закони мислення							
Тема 1. Предмет, метод та значення форм. логіки				-	-	-	26
Тема 2. Понятійний апарат комунікації.		2	2	-	-	-	
Тема 3. Судження				-	-	-	
Модульний контроль							
Разом		2	2	-	-	-	26
Змістовий модуль 2. Логіка в практиці міркувань							
Тема 4. Логічний аналіз запитань і відповідей				-	-	-	26
Тема 5. Умовиводи.		2	2	-	-	-	
Тема.6. Проблеми аргументації в галузі права				-	-	-	
Модульний контроль							
Разом		2	2	-	-	-	26
Усього	60	4	4	-	-	-	52

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Форми та закони мислення

Тема 1. Предмет, метод та значення формальної логіки

Походження терміна “логіка”, його багатозначність. Мислення як предмет вивчення формальної логіки. Чуттєва і раціональна форма пізнання. Особливості абстрактного мислення. Мислення і мова.

Визначення логіки, як науки. Специфіка логіки як науки про міркування. Нормативний характер логіки.

Правильність / неправильність міркування й істинність хибність його

складників. Правильні міркування з істинними засновками і висновками (sound, arguments). Сумісні і несумісні міркування (consistent / inconsistent arguments). Поняття про логічну помилку. Софізм і паралогізм.

Логічна форма міркувань. Два рівні встановлення логічної форми міркувань: без урахування внутрішньої структури простих висловлювань - складників міркування (рівень логіки висловлювань) із її урахуванням (рівень логіки предикатів), логічні і нелогічні терміни: визначення види.

Правильність міркування і відношення логічного слідування. Поняття логічного закону. Способи встановлення істинності висловлювань. Логічно недетерміновані і логічно детерміновані висловлювання. Логічний закон як логічна форма логічно істинних висловлювань

Логіка як підгрунття для виховання культури мислення юристів. Логіка і дослідження в галузі інформаційних технологій. Логіка і логічне моделювання правової проблематики.

Мова як знакова система. Функції природної мови. Загальна характеристика знака. Види знаків. Значення (екстенсія) і смисл (інтенсія) знака. Традиційні концепції значення: реалізм, психологізм, біхевіоризм.

Семіотика як вчення про знаки. Три виміри семіотичного аналізу мови: синтаксис, семантика, прагматика.

Природні, штучні і формалізовані мови. Необхідність створення формалізованих мов. Особливості формалізованої мови. Мета застосування. Ієрархічність будови формалізованих мов: розрізнення "об'єктна мова / метамова" і феномен логічних парадоксів. Призначення синтаксису і семантики метамови. Специфіка структури формалізованих мов і відсутність прагматичного виміру. Екстенсійний характер формалізованих мов. Принципи відношення іменування: однозначність, предметність, взаємозамінюваність. Постиномії іменування. Типи контекстів: екстенсивні та інтенсивні.

Метод формалізації і проблема історичних етапів становлення логічних знань. Формалізація в широкому і вузькому значенні. Традиційна і сучасна логіка. Символічна, математична, класична і некласична логіка. Формальна логіка як єдина система знань.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-4, 6-14, 16, 18.

Додаткові: 1-8.

Тема 2. Понятійний апарат комунікації

Поняття як форма думки. Характеристика предмета думки в понятті. Ототожнюючи абстрагування і ототожнюючи абстрагування. Мовні засоби виразу поняття. Зміст поняття. Предмет як форма виразу ознак предмета. Типологія ознак предмета. Обсяг поняття. Множина і обсяг поняття. Елементи теорії множин. Закон оберненого відношення між змістом і обсягом поняття. Види понять. Логічні відношення між поняттями.

Визначення логічної операції над поняттями. Обмеження і узагальнення понять. Операції над обсягами понять як множинами доповнення, перетин,

об'єднання, різниця обсягів.

Поділ поняття як логічна операція. Структура операцій поділу поняття. Види поділу. Правила поділу. Розчленування цілого на частини і класифікація. Види класифікації: природна і штучна.

Визначення поняття як логічна операція. Структура операцій визначення поняття. Види реальних визначень. Поділ номінальних дефініцій на синтаксичні і семантичні. Правила визначення. Опис, характеристика, порівняння, розрізнення, остенсивне визначення. Значимість логічного аналізу понять для теоретичної і практичної діяльності юристів.

Рекомендовані джерела:

Основні: 3-4, 6-9, 14.

Додаткові: 16-20.

Тема 3. Судження

Загальна характеристика суджень. Судження, речення і висловлювання. Розповідні, спонукальні, питальні речення та їх логічний зміст. Види суджень. Прості і складні судження.

Структура простого судження. Види простих суджень: атрибутивні, екзистенціальні і релятивні. Судження з простими і складними предикатами.

Категоричні судження та їх види. Виділяючі та виключаючі висловлювання. Розподіл термінів у судженнях. Логічні відношення між категоричними судженнями. Заперечення категоричного судження. Тлумачення атрибутивних суджень мовою логіки предикатів. Судження з відношеннями. Запис суджень з відношеннями мовою логіки предикатів. Судження існування. Модальні судження.

Складні судження. Утворення складних суджень з простих за допомогою логічних зв'язок: кон'юнкції, диз'юнкції, імплікації, еквіваленції та заперечення. Умови істинності складних суджень. Матеріальна імплікація та умовні судження.

Рекомендовані джерела:

Основні: 9-14, 16, 18

Додаткові: 23-29.

Змістовий модуль 2. Логіка в практиці міркувань.

Тема 4. Логічний аналіз запитань і відповідей

Запитання як різновид імперативів. Запитання і питальні речення. Логічна структура запитання. Оператор і передумова (пресупозиція) запитання. Контекст запитання.

Види запитань. Явні і неявні, прості і складні, відкриті і закриті запитання. Правила побудови запитань.

Види відповідей. Релевантні і нерелевантні відповіді. Правильні і неправильні відповіді. Сильні (повні), слабкі (неповні) і надмірні відповіді. Тавтологічні (логічно або фактично) відповіді. Прямі й непрямі відповіді.

Рекомендовані джерела:

Основні: 9-12, 16.

Додаткові: 28-33.

Тема 5. Умовиводи

Загальна характеристика умовиводу. Склад і структура умовиводу. Дедуктивні та індуктивні умовиводи. Загальна типологія умовиводів. Відношення логічного слідування. Висновки логіки висловлювань. Типологія правил висновку логіки висловлювань. Обґрунтування правил висновку логіки висловлювань. Умовиводи логіки висловлювань у традиційній логіці. Висновки із категоричних висловлювань. Безпосередні умовиводи (обернення; перетворення; протиставлення предикату; умовиводи за логічним квадратом).

Простий категоричний силіогізм. Загальні правила простого категоричного силіогізму. Спеціальні правила простого категоричного силіогізму. Виведення модусів фігур простого категоричного силіогізму. Обґрунтування модусів II, III і IV фігур шляхом зведення до модусів I фігури.

Силіогістика та метод аналітичних таблиць. Недедуктивні умовиводи. Повна індукція. Неповна індукція (популярна індукція і наукова індукція). Аналогія. Аналогія властивостей і аналогія відношень. Аналогія в юридичній практиці, в процесі судочинства.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-3, 6-7.

Додаткові: 34-36, 38-39.

Тема 6. Проблеми аргументації в галузі права

Поняття про аргументацію. Типи аргументацій. Аргументація як обґрунтування певного положення на підставі використання інших положень. Структура аргументації: теза, аргументи, демонстрація. Аргументація і демонстративні міркування. Дедуктивні міркування. Повна індукція.

Аргументація і недемонстративні міркування, неповна індукція. Міркування за аналогією. Співвідношення поняття, “доведення” і “аргументація”, “спростування” і “критика” Софістика, логіка, діалектика, риторика, поетика як різні теорії мовно-мисленнєвої поведінки. Логічне доведення як частковий випадок аргументації.

Аргументація і суперечка. Визначення суперечки. Учасники суперечки: пропонент, опонент, аудиторія. Види суперечок: за формою (дискусія, диспут, полеміка, дебати; за метою: суперечка заради істини (діалектична суперечка), суперечка заради переконання, суперечка заради перемоги (еристична суперечка), суперечка заради суперечки; за кількістю осіб (суперечка-монолог, суперечка-діалог, суперечка-полілог); за способом (усна суперечка, письмова суперечка).

Види аргументації. Доказова та недоказова аргументація. Пряма та непряма (апагогічна і розділова) аргументація. Комунікативно-прагматичний контекст аргументації. Аргументація як особливий вид комунікації.

Поняття про критику. Спростування як окремий випадок критики. Види

критики. Критика тези. Критика аргументів. Критика демонстрації. Правила та помилки аргументації і критики. Правила щодо тези. Правила щодо аргументів. Правила щодо демонстрації.

Значимість логічного аналізу аргументації для теоретичної і практичної діяльності правознавців.

Рекомендовані джерела:

Основні: 5, 15-18.

Додаткові: 9-15, 21-22, 37.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Для денної форми навчання

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекції	1	4	4	4	4
Відвідування семінарських занять	1	2	2	4	4
Відвідування практичних занять	1	-	-	-	-
Робота на семінарському занятті	10	2	20	4	40
Робота на практичному занятті	10	-	-	-	-
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-
Разом		-	66	-	88
Максимальна кількість балів: 154					
Розрахунок коефіцієнта: $100/154=0.649$					
Максимально балів: 100					

Для заочної форми навчання

Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів

Відвідування лекції	1	1	1	1	1
Відвідування семінарських занять	1	1	1	1	1
Відвідування практичних занять	1	-	-	-	-
Робота на семінарському занятті	10	1	10	1	10
Робота на практичному занятті	10	-	-	-	-
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	15	1	5
Виконання модульної роботи	25	-	-	-	-
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-
	Разом	-	17	-	17
Максимальна кількість балів до набрання: 34					
Розрахунок коефіцієнта: *2,95					
Максимально балів: 100					

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Самостійна робота – один з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом. Упровадження в практику навчальної програми різноманітних форм самостійної роботи активно сприяє модернізації навчального процесу шляхом подолання протиріч між трансляцією знань і їх засвоєнням у взаємозв'язку теорії та практики.

Мета самостійної роботи студентів:

- розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів;
- формування умінь і навичок самостійної розумової праці;
- розвиток морально-вольових зусиль;
- формування в студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань як необхідної умови професійного становлення.

Завдання самостійної роботи студентів:

- навчання студентів самостійно працювати з різними джерелами інформації;
- творче сприйняття і осмислення навчального матеріалу;
- формування навичок щоденної навчальної самостійної роботи.

Зміст самостійної роботи полягає в таких положеннях:

- самостійне вивчення теоретичних, історичних і науково-практичних тем;
- самостійна робота з джерелами та літературою з метою кращого засвоєння програмного матеріалу;
- підготовка наукових повідомлень, інформаційних довідок;
- підготовка вибіркового дослідного завдання на базі критичного огляду наукових публікацій, розроблення пропозицій щодо вирішення актуальних проблем або прогнозів за обраною тематикою;
- презентація та захист результатів виконання вибіркового дослідницького завдання.

Самостійна робота студентів повинна забезпечити:

- системність знань та засобів навчання;

- володіння розумовими процесами;
- мобільність і критичність мислення;
- володіння засобами обробки інформації;
- здібність до творчої праці.

Критерії оцінювання – кожна робота оцінюється у 5 балів.

Завдання виконано безпомилково або допущена одна помилка при виконанні завдання – 5 балів; допущені 2 помилки – 4 бали; допущені 3 помилки - 2 бали; допущені 4 помилки – 1 бал; допущено більше помилок – 0 балів.

Завдання № 1

Скласти короткий словник вказаних нижче термінів, використовуючи для цього логічний та філософський словники, підручники з логіки.

Термін	Значення терміна
Свідомість	?
Мислення	?
Абстрактне	?
Уявлення	?
Узагальнення	?
Опосередкованість	?
Мова	?
Об'єкт - мова	?
Мета - мова	?
Логічна форма	?
Логічний закон	?
Істинне	?
Правильне	?
Інтерпретація	?
Знак	?
Знак - індекс	?
Знак - образ	?
Знак - символ	?
Предметне	?
Смисл	9
Парадокс	?
Класифікація	?

Завдання № 2. 1. Зробіть логічний аналіз наведених нижче визначень, тобто виділіть визначуване і визначаюче поняття; у визначаючому понятті знайдіть рід і видову ознаку:

а) "Образа, тобто навмисне приниження честі і гідності особи, виражене у непристойній формі";

б) "Громадянською дієздатністю називається здатність громадянина своїми діями здобувати громадянські права і створювати для себе громадянські обов'язки";

в) «Угодами визнаються дії громадян і організацій, спрямовані на визначення, зміну чи припинення громадянських прав чи обов'язків»;

г) «Співучастю визначають зумисну спільну участь двох чи більше осіб у скоєнні злочину».

2. У наведених прикладах установіть вид визначення поняття або вид логічного прийому, схожого із визначенням:

а) "Обвинувачуваний, переданий до суду, називається підсудним";

б) "Підготовкою до злочину визнається пошук засобів або знарядь або інше навмисне створення умов для скоєння злочину";

в) "Нічийним вважається майно, яке не має власника, або власник його невідомий";

г) «Пропорційним називається збір , стягнений у процентному відношенні до ціни (сума) позову»;

д) Законними представниками у суді виступають рідні, усиновлювачі, опікуни, піклувальники;

е) Позивач - особа, котра звертається до суду за захистом суперечного права шляхом пред'явлення позову.

є) Система - грецьке слово, у перекладі на українську означає ціле, складене з частин;

ж) Термін "джерело права" вживається у двох значеннях: матеріальному і формальному (юридичному);

з) "Невідомий був низького зросту, чорноволосий, середніх років, одягнутий у чорний військово-морський кітель без погон і кашкет-мічманку";

і) "Вчення про додаткову вартість є наріжним каменем економічної теорії Маркса" (В.І. Ленін);

к) "Причиною називається явище, яке за певних умов з необхідністю викликає інше явище, а це інше явище, викликане причиною, називається наслідком";

Завдання № 3:

Знайти помилки допущені при встановленні логічної валентності виразів:

A	B	C	$A \vee B$	$(A \vee B) \rightarrow C$
I	i	i	i	X
I	i	X	X	i
I	X	i	i	X
I	X	X	X	X
X	i	i	i	i
X	i	X	i	i
X	X	i	i	i
X	X	X	X	i

Завдання № 4.

1. Визначіть логічну форму таких запитань:

- а) Чи логіка вивчає схеми міркувань?
- б) Логіка вивчає схеми міркувань, чи не так?
- в) Хто заснував логіку?
- г) Хто навчає кого?
- д) Хто і про що спитав у викладача?
- е) Хто і з ким домовився?
- є) Хто, де і коли розкопав Трою?

2. Серед зазначених виразів вкажіть запитання (відповідь обгрунтуйте):

- а) Навіщо з очевидного робити таємницю?
 - б) Зроби так, щоб я знав, де народився Аристотель;
 - в) Чи можемо ми допустити, щоб наших дітей вчили голодні вчителі?
- 1) Проаналізуйте логічну структуру запитань і встановіть їх види:
- а) Де й коли народився Аристотель?
 - б) Чи можна дійти до краю землі?
 - в) Яким чином можна поділити обсяг поняття "Сонячна система"?
 - г) Коли ви складали іспит?

д) В яких випадках навмисне вбивство вважають злочином?

е) Якщо гроші з'їла інфляція, то коли закон з'їсть чиновників, які так вважають?

Завдання № 5.

1. У наведених прикладах визначте менший, більший і середній терміни; менший і більший засновки:

а) Петренко свідок, тому він має бути попередженим про відповідальність за подання неправдивих свідчень, оскільки, всі свідки попереджуються про відповідальність за подання неправдивих свідчень;

б) Дія обвинувачуваного М. не є шахрайством, оскільки в його діях не було наміру, а шахрайство може чинитися тільки навмисно.

2. Визначте фігуру і модус силогізму і напишіть структуру кожного силогізму у вигляді формули:

а) Ст. 126 КК передбачає відповідальність за образу. Дії обвинувачуваного В. не є образою. Отже, обвинувачуваний В. не може нести відповідальність за ст. 126 КК;

б) Договір є угода, але договір - це правовідносини. Тому можна сказати, що деякі правовідносини є угодами;

в) Жоден факт, що має суттєве значення у справі, не може залишатися не перевіченим. Цей факт має істотне значення у справі. Отже, цей факт не може залишатися не перевіченим;

г) Усі громадяни країни правоздатні. Він - громадянин цієї країни. Отже, він правоздатний.

3. Чи правильно побудовані такі силогізми? Якщо ні, то які загальні правила і правила фігур у них порушені:

а) Деякі свідки у справі дали неправдиві показання. Петренко свідок у справі. Отже, Петренко дав неправдиві свідчення;

б) Будь-який договір є угода. Іваненко здійснив угоду. Отже, Іваненко заключив договір;

в) Будь-який злочин підлягає покаранню. Всякий злочин суспільно

небезпечний. Отже, будь-яке суспільно небезпечне діяння підлягає покаранню.

г) Деякі свідки у справі є родичами обвинувачуваного. Усі співробітники відділу збуту - свідки у справі. Отже, деякі співробітники відділу збуту родичі обвинувачуваного;

д) Крадіжка - злочин. Привласнення знайденого не є крадіжка. Отже, привласнення знайденого не є злочином;

е) Рух є розвиток. Годинникова стрілка рухається. Отже, годинникова стрілка розвивається.

Завдання № 6.

1. З'ясуйте вид індуктивного умовиводу:

а) У справі про вбивство колгоспного сторожа Д. були встановлені такі факти: вбивство сталося на базі за 15 - 20 метрів від штабелів торфуг; біля торфуг виявлено сліди протектора всюдихода; наявні свіжі сліди відсутності торфуг. На підставі цих фактів було висунуто версію про те, що вбивство сторожа Д. скоєно у зв'язку із викраденням торфуг;

б) На експертизу надійшло 17 квитанцій. Дослідивши кожен квитанцію, експерт дав висновок, що підпис одержувача на всіх квитанціях підроблений.

2. З'ясуйте, у яких прикладах має місце умовивід за аналогією. Структуру кожного умовиводу запишіть у вигляді схеми.

а) У листопаді мешканець Києва звернувся до міліції залізничної станції із заявою про викрадення носильних речей із багажу, відправленого у жовтні зі станції Т. Ашхабадської залізниці. Невдовзі відділенням міліції станції "Орел" було порушено кримінальну справу про викрадення речей із багажу, відправленого на ім'я Мельника у листопаді із станції Д. Ашхабадської залізниці. На час розслідування цих справ у міліцію надійшла із Краснодару ще одна справа про викрадення речей із багажу, відправленого у листопаді зі станції Д. Ашхабадської залізниці. Оглядом документів відправки багажу встановлено, що в усіх трьох випадках багаж відправлявся через курсового роздавача Ф. Він збирав багаж на всіх станціях, а потім здавав його на

вузлову станцію К. для подальшої відправки до місця призначення. На цій підставі була висунута версія про можливу причетність Ф. до всіх крадіжок;

б) Із складу Першотравневої райспоживспілки шляхом пролому в стіні були викрадені товари на 12 тис. крб. Слідство у справі велося тривалий час, проте злочинці не були виявлені. Через деякий час з сусідньої хати-магазину сусіднього сільпо також шляхом пролому в стіні були викрадені товари на велику суму. Злочинці і на цей раз не були виявлені. Через два місяці у тій же місцевості знову була скоєна крадіжка із магазину сільпо. Крадіжка і цього разу була скоєна таким же чином. Було висунуто версію про те, що всі ці злочини скоєні однією й тією ж групою осіб.

Встановіть вид і структуру доказу :

а) Доказів провини підозрюваного цілком достатньо, - сказав слідчий . - Судіть самі. По-перше, потерпіла при впізнанні однозначно вказала на підозрюваного. По-друге, підозрюваного було затримано при спробі продати валюту, якої у нього раніше ніколи не було. Це підтверджують всі знайомі підозрюваного. А в сумочці , яку відібрали у потерпілої, була чимала сума в доларах. По-третє, в той день , коли було скоєно пограбування , підозрюваного бачили приблизно за півгодини до цього недалеко від місця злочину;

б) Представник звинувачення так побудував доказ провини обвинувачуваного : обвинувачений був на місці злочину - в квартирі, де була здійснена крадіжка, є сліди його взуття ; сусіди потерпілого бачили , як обвинувачений виходив з під'їзду, в якому живе потерпілий , приблизно в той час , коли була здійснена крадіжка ; обвинувачений намагався продати деякі речі, що належать потерпілому .

З усього цього випливає , що обвинувачений брав участь у крадіжці речей з квартири;

в) Лікар, переконуючи пацієнта, що той не хворий малярією, міркував таким чином : якби дійсно була малярія, мався б ряд характерних для неї

симптомів, зокрема загальна слабкість і озноб. Однак таких симптомів немає. Значить, немає і малярії ;

г) У простому категоричному силогізмі середній термін повинен бути розподілений, принаймні, в одному із засновків, а як відомо, терміни розподілені , коли вони є суб'єктами загальних суджень або предикатами заперечних. Значить, в силогізмі середній термін, принаймні, повинен бути взятий або як суб'єкт загального, або предикат заперечного судження ;

д) Даний автомобіль перекинувся внаслідок різкого гальмування. Причинами перекидання автомобіля можуть бути перевищення швидкості на поворотах , різке гальмування , неправильне розташування вантажу. Експертизою встановлено , що ні перевищення швидкості на поворотах , ні неправильне розташування вантажу не мало місця . Значить , даний автомобіль перекинувся внаслідок різкого гальмування ;

е) « Крадіжку міг скоїти хтось інший , - сказав задумливо слідчий.

- Ні, це виключено. Ніхто інший в квартиру не входив , - переконано заперечив дільничний, - слідів - то ніяких інших, окрім цих, немає. Та й сусіди нікого в цей день не бачили » ;

ж) «По -моєму , цей трикутник прямокутний , - сказав один із школярів на уроці геометрії.

- Ні , - сказав другий , - цей трикутник не може бути прямокутним. За умовою його сторони рівні 11 , 20 і 25 см. Якщо прийняти за катети менші за величиною сторони, то сума їх квадратів повинна була б дорівнювати квадрату третьої сторони - квадрату гіпотенузи . Звичайно, при тому , що ми вважаємо трикутник прямокутним. Однак сума квадратів 11 і 20 не дорівнює квадрату 25. Отже, трикутник не є прямокутним ».

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Бал	Критерії
24-25	Студент вирішив всі завдання абсолютно вірно і повно дав відповіді на питання як теоретичного, так і практичного характеру. Логічно і послідовно аргументував і виклав свою точку зору.
20-23	Студент вирішив завдання з 1 помилкою, відповідь на питання містить повне розгорнуте, правильне та обґрунтоване викладення матеріалу, допущено 2-3 помилки при вирішенні практичних завдань.
15-19	Студент правильно і повно вирішив більшість, але не всі завдання, відповідь на запитання є не повністю аргументованою; допускає незначні неточності
10-14	Студент правильно вирішив половину завдань; думка викладена з порушенням логіки подання матеріалу. Студент правильно вирішив ситуацію, проте не зовсім слушно аргументує її, або враховує не всі, а деякі умови ситуації. Вирішує декілька завдань поверхнево.
5-9	Студент вирішив трохи менше половини завдань; може дати визначення юридичного поняття. Відповідь на запитання дає неповно і поверхнево.
0-4	Студент не вирішив більшість завдань або вирішив неправильно; відповіді на питання є неповними; неправильно обґрунтовує своє рішення.

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Навчальні досягнення студентів з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок на семінарських заняттях та під час виконання самостійної роботи, розширення кількості підсумкових балів до 100. Семестровий контроль знань студентів у формі заліку.

6.5 Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Розкрийте об'єкт формальної логіки, її предмет та структуру. Поясніть, в чому полягає відмінність формальної логіки від інших наук про мислення.
2. Проаналізуйте теоретичне й практичне значення логіки.
3. Розкрийте сутність поняття « логічна форма».
4. Здійсніть аналіз формалізації як методу логіки.
5. Назвіть основні закони мислення, розкрийте їх сутність та роль у побудові міркувань.
6. Охарактеризуйте етапи становлення логічної науки та порівняйте їх.
7. Розкрийте роль логіки у формуванні культури мислення людини.
8. Розкрийте сутність поняття як форми мислення та прийоми формування понять.
9. Здійсніть поділ поняття на види та охарактеризуйте їх.

10. Проаналізуйте логічні відношення між поняттями.
11. Розкрийте сутність та призначення логічних операцій обмеження та узагальнення понять.
12. Здійсніть аналіз логічної операції визначення понять.
13. Дайте визначення поділу понять, розкрийте його правила та можливі помилки.
14. Охарактеризуйте судження як форму мислення.
15. Здійсніть поділ суджень на види та охарактеризуйте їх.
16. Розкрийте способи встановлення розподіленості термінів у простих категоричних судженнях.
17. Здійсніть аналіз логічних відношень між простими категоричними судженнями.
18. Проаналізуйте особливості будови складних суджень та умови їх істинності.
19. В чому полягають особливості умовиводу як форми думки. Структура умовиводу.
20. В чому полягають особливості безпосередніх умовиводів із простих суджень?
21. Поясніть, як можна зробити безпосередні умовиводи із складних суджень.
22. Розкрийте сутність дедуктивного умовиводу та охарактеризуйте його види.
23. Розкрийте суть простого категоричного силогізму, його фігури та модуси.
24. Охарактеризуйте правила простого категоричного силогізму та можливі помилки, обґрунтуйте їх правомірність.
25. Проаналізуйте та порівняйте складні та складноскорочені силогізми.
26. Проаналізуйте структуру умовно-категоричних умовиводів та обґрунтуйте їх правила.
27. Проаналізуйте сутність розділово-категоричних умовиводів та порівняйте їх з іншими умовиводами логіки висловлювань.
28. Здійсніть аналіз суто умовних умовиводів та порівняйте їх з іншими умовиводами логіки висловлювань.
29. Опишіть структуру умовно-розділових умовиводів, розкрийте їх суть та значення в процесі міркування.
30. Розкрийте сутність індуктивних умовиводів, види індукції та її роль в пізнавальному процесі.
31. Здійсніть аналіз умовиводів за аналогією.
32. Розкрийте сутність, структуру та форми аргументації.
33. Проаналізуйте суть логічного доведення та його види.
34. Проаналізуйте сутність спростування, види критики та їх місце в структурі аргументації.
35. Поясніть роль правил та сутність помилок у доведенні та спростуванні.
36. Проаналізуйте сутність комунікації, визначте її мету і структуру.
37. Діалог, його мета та види.

38. Запитання та їх види.

39. Розкрийте сутність відповідей та особливості їх видів.

40. Розкрийте зміст поняття «логічна культура та її роль як чинника формування культури спілкування.

41. Розкрийте сутність суперечки та охарактеризуйте види, правила та прийоми ведення суперечки.

6.6 Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-98
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична картка дисципліни

Всього – 60 год. : лекції – 16 год., семінари – 12 год., модульний контроль -4 год., самостійна робота – 28 год., ПМК.

Модулі (назви,бали)	Змістовий модуль 1. Форми та закони мислення (66 балів)			Змістовий модуль 2. Логіка в практиці міркувань (88 бали)		
	1	2	3	4	5	6
Теми						
Лекції (теми,бали)	Предмет, метод та значення форм. логіки 1 б.	Понятійний апарат комунік. 2 б.	Судження 1 б.	Логічний аналіз зап. I відпов. 1 б.	Умовивід 1 б.	Проблеми аргументації в галузі права 1 б.
Семінарські заняття (теми, бали)		Понятійний апарат комунік. 1 б.+10 б.	Судження 1 б.+10 б.	Логічний аналіз зап. I відпов. 1 б.+10б.	Умовивід 2б.+ 20 б.	Проблеми аргументації в галузі права 1 б.+ 10б.
Самостійна робота	Завд.№1 (5 б.)	Завдання № 2 (5 б.)	Завдання № 3 (5 б.)	Завдання №4(5 б.)	Завдання №5 (5 б.)	Завдання №6 (5 б.)
Поточний контроль (вид, бали)	Модульний контроль №1 (25 балів)			Модульний контроль № 2 (25 балів)		
Підсумковий контроль	Залік					

8. Рекомендовані джерела

Основні (базові)

1. Аристотель. Вторая аналитика / Сочинения: В 4-х т. – М.: Мысль, 1978. – Т.2. – 384 с.
2. Аристотель. Метафизика. – М.: Мысль, 1976. – Т. 1. – 296 с.
3. Берков В.Ф., Яскевич Я.С., Павлюкович В.И. Логика: Учеб. пособ. для высших учебных заведений. – Минск: Тетра Системс, 1996 – 348 с.
4. Гетьманова А.Д. Логика. – М.: Владос, 1995. – 412 с
5. Гетьманова А.Д. Логика для юристов. - М.: Изд-во «Омега-Л», 2008. - 452 с.
6. Гладунський В.Н. Логіка. – Львів: Афіша, 2004.
7. Гусев Д. А. Краткий курс логики. Искусство правильного мышления. - Москва «Издательство НЦ ЭНАС», 2003. - 191 с.
8. Жеребкін В.Є. Логіка. – Х., 1995. – 256 с.
9. Жоль К.К. Вступ до сучасної логіки. –К.: Вища школа, 1992. – 378 с.
10. Иванов Е.А. Логика. – М.: Изд-во БЭХ, 1996. – 296 с.
11. Івін О.А. Логіка. – К., 1999. – 276 с.
12. Ивлев Ю.В. Логика. – М.: Изд-во МГУ, 1992. – 246 с.
13. Кириллов В.М., Старченко А.А. Логика. – М.: Юристъ 1995, – 296 с.
14. Конверский А.Є. Логіка. – К.: Український Центр духовної культури, 1999. – 392 с.
15. Конверський А.Є. Логіка для юристів. – К.: ЦУЛ, 2012. - 302 с.
16. Марценюк С.П. Логіка: Курс лекцій. – К.: НМКВО, 1993. – 283 /
17. Хоменко І.В. Логіка – юристам. – К.: Четверта хвиля, 1997. – 384 с.
18. Челпанов В.Г. Учебник логики. — М.: Научная Библиотека, 2010 — 128 с.

Додаткові

1. Алексеев А.П., Аргументация. Познание. Общение. – М.: Изд-во МГУ, 1991. – 194 с.
2. Берков В.Ф., Яскевич Я.С., Культура диалога. – Минск: Новое знание, 2002 – 152 с.
3. Брутян Г.А. Аргументация. – Ереван, 1994. – 274 с.
4. Брюшинкин В.Н. Критическое мышление и аргументация // Критическое мышление, логика, аргументация. Калининград, 2003. 170 с.
5. Воропай Т.С. Критическое мышление. Проблема мирового образования XX века. – Х., 1999. – 266 с.
6. Вригт Г.Х. Логика и философия в XX веке // Вопросы философии, 1992. – №8. – с. 80-91.
7. Герасимова И.А. Практический курс по аргументации. М., 2003. С. 13. <https://studfiles.net/preview/6748891/page:23/>
8. Горский Д.П., Ивин А.А. и др. Краткий словарь по логике. – М.: Просвещение, 1991.
9. Гриненко Г.В. Аргументация и коммуникация // Мысль и искусство аргументации. М., 2003.

10. Емерен С.Х., Протендрост Р. Аргументация, комуникация, ошибки. – Л.: Васильевский остров, 1992. – 346 с.
11. Зарецкая Е.Н. Логика речи для менеджера. – М., 1997.
12. Ивин А.А. Практическая логика. – М., 1997.
13. Ивин А.А., Никифоров А.Л. Словарь по логике. – М., 1998.
14. Карпович В.Н. Проблема, гипотеза, закон. – Новосибирск: Наука, 1990. – 186 с.
15. Кириллов В. И., Старченко А. А. Логика: Учебник для юридических вузов. - М., 1995.
16. Ковальски Р. Логика в решении проблем. – М.: Наука, 1990.
17. Логика и риторика. Хрестоматия. – Минск: “Петра системс”, 1997. – 623 с.
18. Логика. Логические основы общения: Хрестоматия. – М.: Наука, 1994.
19. Логика. Логические основы общения: Хрестоматия. – М., 1994.
20. Логический словарь “Дефорт”. – М.: Мысль, 1994.
21. Малахов В. П. Логика построения следственных версий. - М., 1996.
22. Наумов А. В., Новиченко А. С. Законы логики при квалификации преступлений. - М., 1978.
23. Национальная культура и общение. – М., 1997.
24. Николас М Как преодолеть непонимание и улучшить взаимопонимание. – М.: “Эксио”, 2003. – 317 с.
25. Павлиенис Р.И. Проблема смысла. – М.: Мысль, 1993. – 288 с.
26. Переверзев В.Н. Логистика. Справочная книга по логике. – М.: Мысль, 1995.
27. Петров Ю.А. Азбука логичного мышления. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1991. – 104 с.
28. Поварнин С. Спор. О теории и практике спора. – М., 1996.
29. Рузавин Н. В. Логика и аргументация. – М., 1997.
30. Сборник упражнений по логике. – М., 1993.
31. Сборник упражнений по логике. – Минск: Изд-во Минского ун-та, 1990.
32. Сердюк О.П. Основы управления комуникативным процессом. – К., 1998.
33. Титов В.Д. Логическое знание в его социально-исторической детерминации (религиозный, правовой, политический контекст). – Х.: Регион-мифории, 2004. – 260 с.
34. Тягло А.В. Критическое мышление на основе элементарной логики. – Х., 2001.
35. Упражнения по логике / Под ред. В. И. Кириллова. – М., 1992.
36. Упражнения по логике. – М., 1993.
37. Хоменко І.В. Логіка в задачах. – К.: Четверта хвиля, 1998.
38. Чижик П. И. Логика: Структурно-логические схемы. - М., 1996.
39. Шрамко Я.В. Логика и искусство. – М., 1993.